

Rozbor díla

Hamlet

1. Základní informace

Hamlet, William Shakespeare, překlad E.A. Saudek, 1. vydání kolem roku 1600-1604.

2. Zařazení díla do literárního kontextu

Renesance

- Umělecký styl, který vznikl v Itálii ve 13. století
- Souvisí se změnou myšlení - humanismem
- Místo hradů – zámky a paláce
- „renesanční člověk“ – člověk krásný zevnitř i zvenku , všestranný
- Vynález knihtisku (15. stol.) -> rozšíření knih mezi obyvatelstvo
- Čechy – až 15. stol.
- Návrat k antickým ideálům krásy – sloupořadí, pravidelné půdorysy budov, okna
- Ztotožnění hrdiny s autorem (Božská komedie)
- Téma – láska, erotika (Dekameron)
- Zájem o vědění

Humanismus

- Filosofie a literatura
- Literární a umělecké hnutí 14. – 16. stol. – navazovalo na odkaz antiky
- Zájem od boha k člověku, rovnost všech lidí
- Individualismus

Anglie

- Geoffrey Chaucer – Cantenburské povídky
- Marlowe – Doktor Faust

Itálie

- Petrarcha – Sonety
- Alighieri – Božská komedie
- Boccaccio – Dekameron
- Machiavelli - Vladař

Francie

- Francois Villon – Velký a Malý Testament

Španělsko

- Miguel de Cervantes y Saavedra – Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha
- Lope de Vega – Fuente Ovejuna

Nizozemí

- Erasmus Rotterdamský

William Shakespeare

Byl známým básníkem, dramatikem, a nejlepším anglicky píšícím spisovatelem.

Narodil se roku 1564 ve Stratfordu nad Avonou v Anglii do rodiny Johna Shakespeara, rukavičkáře, a Mary Ardenové, dcery velkostatkáře. Vystudoval gymnázium, ale nezískal univerzitní vzdělání. V 18 letech se William Shakespeare oženil s Annou Hathaway, se kterou měl 3 děti.

Kolem roku 1585-1592 se přestěhoval do Londýna a stal se hercem. Později se stal i spolumajitelem divadelní Královské společnosti. Jeho tvorba lze rozdělit na 3 období. V prvním, v době roku 1600 psal komedie například „Zkrocení zlé ženy“ a historická dramata, často zpracovával náměty z antiky. V druhém období byl zklamán a rozčarován nad vývojem společnosti a do jeho tvorby tak vnikl pesimismus, a psal proto tragédie a sonety. V třetím období se smířoval se životem a hry mají charakter romance (obsahují prvky tragédie a komedie). Neznáme přesná fakta a existuje tedy mnoho spekulací.

Tvorba

1. Období
 - Komedie
 - o Zkrocení zlé ženy
 - o Sen noci svatojánské
 - o Veselé paničky windsdorské
 - o Kupec benátský
 - o Optimismus, spleť děj, vítěz spravedlnost a láska
 - o Ženy rázné a nezkrotné
 - Historické hry
 - o Julius Caesar
 - Romeo a Julie

2. Období

- Zklamání a rozčarování nad vývojem společnosti, pesimismus
- Tragédie
 - o Hamlet
 - o Othello
 - o Král Lear
 - o Macbeth
- Sonety – Sonet 91

3. Období

- Smíření se životem
- Romance
 - o Prvky tragédie i komedie
 - o Bouře
 - o Zimní pohádka
 - o Perikles

Napsal 38 her, 154 sonetů, 2 rozsáhlé epické básně, a i kratší básně. Při psaní tragédie Hamlet se inspiroval skandinávskou legendou o jutském princovi Amletovi.

3. Žánrová charakteristika díla

- Literární druh - alžbětinské drama (období spojeno se Shakespearem a Alžbětou I.)
- Literární žánr – tragédie
- Téma – pomstít svého otce za každou cenu
- Motivy – pomsta, smrt, nešťastná láska, zbláznění, vražda
- Nelze vyčlenit lyrický subjekt/ vypravěče – děj se dovídáme z replik (výpovědí) postav
- Ich – forma
- chronologické vypravování

4. Děj, kompozice, místo a doba děje

Kompozice knihy je ucelená a tvoří ji:

- **Expozice** - děj o smrti dánského krále a nástupu jeho bratra Claudia na trůn
- **Kolize** – děj o zjevení králova ducha
- **Krize** – děj o pomstě, Hamletově šílenství, smrti Polonia a utonutí Ofélie
- **Peripetie** – děj o utrpení Laerta, který vyzve Hamleta na souboj
- **Katastrofa** – děj o souboji Laerta a Hamleta

Tento příběh, který se odehrává na hradě v Elsinoru v Dánsku v 14.-15. století, vypráví o dánském princovi jménem Hamlet, kterému zemře otec. Jednoho dne se Hamletovi zjeví jeho duch a řekne mu, že ho zabil jeho bratr, nynější král Dánska. Hamlet se proto rozhodne, že svého otce pomstí. Aby jeho pomsta nebyla příliš nápadná, předstírá, že je blázen a chová se tak. Mnoha lidem to připadá divné a myslí si, že blázní kvůli Ofélii a sledují ho tedy, jak se chová v její přítomnosti.

Jednou si Hamlet najme herce, aby jemu i ostatním zahráli divadlo, podle scénáře, který jim dá. Tato divadelní hra je o královské rodině, která však skončí tak, že králův bratr nalije králi do ucha jed. Toto představení krále Claudia rozzuří, protože je to příběh o něm, jak zavraždil svého bratra.

Mezitím co král odejde, hovoří Hamlet s královnou, o vraždě jejího manžela. Polonius je však odposlouchává, ale Hamlet si myslí, že je to král a zabije ho.

Ofélie, dcera Poloniova, po smrti otce zešílí a utopí se. Její bratr, Laert, se společně s králem dohodnou, že Hamleta zabijí. Uspořádají tedy turnaj, ve kterém Hamlet a Laert proti sobě bojují. Královna však vypije pohár s vínem, ve kterém je jed, a zemře.

Laert si před turnajem namočil do jedu hrot kopí a škrábne jím Hamleta, který mu to poté oplatí. Jakmile zjistí, že to byl nápad krále, zabije ho otráveným vínem, ze kterého pila i královna. Horatio, Hamletův přítel, chce spáchat sebevraždu, ale Hamlet mu ji na poslední chvíli rozmluví, aby všem řekl pravdivé svědectví toho, co se stalo.

Nakonec Hamlet také zemře, což je Shakespearův typický konec, ve kterém zemřou skoro všechny postavy a hlavní jako poslední.

5. Charakteristika hlavních postav

Hamlet – dánský princ, po otcově smrti je odtahován a schovává se před okolním světem. Chce se pomstít svému strýci Claudiovi, nynějšímu králi, za vraždu svého otce. Předstírá tedy, že je šílený, aby nebyl prozrazen. Přemýšlí nad pomíjivostí a bezúhonností života, jelikož nenachází jeho smysl.

Král – Claudius, manžel Gertrudy. Zavraždil svého bratra, ale nemá velké výčitky svědomí, užívá si tedy nového postavení a organizuje časté pitky. Hamlet se pro něj stane nepohodlným a snaží se ho zbavit.

Královna – Gertruda, matka Hamleta. Po smrti svého manžela netruchlila příliš dlouho a ve svém novém manželství je spokojena. Trápí ji Hamletovo chování a přiznává, že její sňatek s Claudiem byl unáhlený.

Ofélie – ráda zpívala písně, po otcově smrti zešílela a utonula.

Polonius – otec Ofélie, králův rádce, je velmi sebevědomý až namyšlený. Pomáhá králi se získáním Hamletova šílenství, na což později doplatí.

Horatio – nejlepší přítel Hamleta, je filosofem, rozumným a rozvážným člověkem. V průběhu děje si nechává neutrální postoj a diskutuje s Hamletem o světonázoru.

6. Umělecké prostředky díla

Dílo je napsáno starším a spisovným jazykem. Autor zde využívá archaická slova, inverzi. Objevuje se zde tzv. blankvers – nerýmovaný verš, který má obvykle 10 slabik a na konci verše se nachází přízvuková slabika. Vyskytují se zde metafora, anafory a personifikace.

Je zde mnoho filosofických monologů, které vyjadřují myšlenky postav, a dialogů, které posouvají děj kupředu. Shakespeare nešetří vtipnými a sarkastickými poznámkami, které udávají kontrast s vážnými výstupy tragických postav.

7. Autorův záměr

Autor se snažil dotknout lidských problémů a odhalit tak charakter a povahu člověka.

Hamlet zobrazuje nerozhodnou postavu člověka, který se rozhoduje nad tím zda pomstít a zároveň neublížit matce. Je člověkem, který ztratil víru v lidi, když se jeho matka po smrti otce provdává za jiného. Toto je nadčasové, protože i dnes se děti mohou takto cítit např. po rozvodu rodičů.

8. Komentovaný úryvek

HAMLET: Být nebo nebýt – to je otázka: je důstojnější zapřít se a snášet surovost osudu a jeho rány, anebo se vzepřít moři trápení a skoncovat to navždy? Zemřít, spát – a je to. Spát – a navždy ukončit úzkost a věčné útrapy a strážně, co údělem jsou těla – co si můžeme přát víc, po čem toužit? – Zemřít, spát – spát, možná snít – a právě v tom je zrada. Až ztichne vřava pozemského bytí, ve spánku smrti můžeme mít sny – to proto váháme a snášíme tu dlouhou bídu, již se říká život. Neboť kdo vydržel by kopance a výsměch doby, aroganci mocných, průtahy soudů, znesvěcenou lásku, nadutost úřadů a ústrky, co slušnost věčně sklízí od lumpů, když pouhá dýka srovnala by účty, a byl by klid? Kdo chtěl by nést to břímě, úpět a plahočit se životem, nemít strach z toho, co je za smrtí, z neznámé krajiny, z níž poutníci se nevracejí. To nám láme vůli – snášíme radši hrůzy, které známe, než abychom šli vstříc těm neznámým. Tak svědomí z nás dělá zbabělce a zdravá barva rozhodného činu se roznemůže zbledlou meditací, záměry velké významem a vahou se odvracejí z vytčeného směru a neuzrají v čin.

9. Vliv díla

Jedno z nejvlivnějších děl světového dramatu – česká i mezinárodní literatura – Noc s Hamletem (V. Holan), E. F. Burian. Mnoho překladů do češtiny (alespoň 18) a bylo natočeno množství filmů. Vznikali od roku 1948 do roku 2009 a podíleli se na nich Angličané, Američané, Rusové a Francouzi.